§ 95
Liikennelaitos (HKL) talousarvioehdotus 2016 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2016-2018

HEL 2015-000702 T 02 02 00

Päätös

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta päätti merkitä tiedoksi liikennelaitoksen vuoden 2016 talousarvioesityksen ja vuosien 2016-2018 taloussuunnitelmaesityksen sekä lähettää ne edelleen kaupunginhallitukselle.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL Talousarvio- taloussuunnitelmaesitysluonnos 2016-2018_27.5.2015.pdf
2 HKL_kaupungin talousarviokirjaan tuleva perusteluteksti TAE 2016_27.5.2015

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijä

Yleistä

Johtokunnan jäsenille jaetaan esityslistan liitteenä HKL:n talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitysluonnos vuosiksi 2016 – 2018. Suunnitelma sisältää tavoitteet, toimintasuunnitelman, tulos- ja rahoituslaskelmat sekä investointi- ja henkilöstösuunnitelman. Investointisuunnitelma on tehty vuosille 2016 – 2025. Listan liitteenä on myös HKL:n perustelutekstiehdotus Helsingin kaupungin talousarviokirjaan.

Lopullinen talousarvioesitys tuodaan johtokunnan hyväksyttäväksi elokuussa.

Talousarvioon sisältyvä HKL:n vuosien 2016-2025 investointisuunnitelma on yhteensä 1 500,2 milj. euroa, joka on 316,9 milj. euroa enemmän kuin viime vuonna päätetty HKL:n edellinen kymmenvuotissuunnitelma vuosille 2015-2024. Tason nousua selittää pääosin metron uusi automatisointihanke, johon on budjetoitu yhteensä 350,4 milj. euroa. Hankkeeseen sisältyy uusien metrovaunujen hankinta vanhojen vaunujen tilalle sekä automatisoinnin asennukset metrovaunuihin ja metroinfran automatisointi. Uusien metrovaunujen osuus hankkeessa on 193,1 milj. euroa. Metrovaunut tulisivat joka tapauksessa uusittaviksi, mutta automatisointi 2020-luvun alussa aikaistaa niiden hankintaa noin viidellä vuodella.

HKL on selvittänyt metron automatisointimahdollisuuksia ja -tarvetta kevään 2015 aikana. Automatisointiasia tulee HKL:n johtokunnan käsiteltäväksi kesäkuussa 2015.

Koska HKL:n investointisuunnitelma 2016-2025 on edellisen vuoden kymmenvuotissuunnitelmaa 316,9 milj. euroa suurempi, HKL:n investointisuunnitelmaa 2016-2025 tullaan arvioimaan yhteistyössä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston kanssa kesän aikana ennen elokuussa johtokunnalle tehtävää talousarvioesitystä. Toisaalta investointisuunnitelman tulee mahdollistaa olemassa olevan joukkoliikenneinfrastruktuurin vastuullinen hoito, turvata joukkoliikennejärjestelmän toimintakyky sekä toteuttaa kaupunginvaltuuston päätöksiä kaupungin kehitykseen kytkeytyvistä joukkoliikenneinvestoinneista (Raide-Jokeri, Kruunusillat). Toisaalta investointisuunnitelman euromääräinen taso pitää olla sellainen, että Helsingin kaupungin rahoitus- ja taloustilanne pitkällä tähtäyksellä mahdollistaa HKL:n investointisuunnitelman mukaiset investoinnit ja kaupungin talous kestää suunnitelman toteuttamisen vaikutukset kaupungin käyttötalouteen 2020-luvulla.

Mikäli HKL:n investointisuunnitelma on karsittava lähelle edellisvuotisen kymmenvuotissuunnitelman tasoa, sopeuttaminen tulisi käytännössä tehdä karsimalla tai lykkäämällä joukkoliikenteen isoja kehittämisinvestointeja. Tämä tarkoittaisi joko Raide-Jokerin, Kruunusiltojen tai metron automatisoinnin toteuttamatta jättämistä tai siirtämistä investointisuunnitelmajakson ulkopuolelle. Ratkaisu on niin merkittävä, että se tulee HKL:n näkemyksen mukaan tehdä kaupunginvaltuustotasolla. Jos investointisuunnitelmaa sopeutetaan, niin samalla on otettava kantaa siihen, miten sopeutus vaikuttaa joukkoliikennejärjestelmän toimintakykyyn sekä Helsingin ja

pääkaupunkiseudun pitkän tähtäimen suunnitelmiin asuntotuotannon ja maankäytön osalta.

HKL:n investointisuunnitelmassa on varattu nykyisen joukkoliikenneomaisuuden peruskorjausinvestointeihin 274,2 milj. euroa kymmenen vuoden ajalla eli keskimäärin 25-30 milj. euroa vuosittain. Peruskorjausinvestointitaso on pidettävä riittävällä tasolla, koska leikkaamalla peruskorjausinvestoinneista ei investointeja vältetä vaan ainoastaan siirretään korjausvelkaa tuleville vuosille. Usein tämä tarkoittaa kokonaiskustannustason nousemista. Huonokuntoiset rakenteet edellyttävät suurempia kunnossapitoresursseja, ja näin ne edellyttävät korkeampia ylläpitomenoja. Peruskorjauksilla varmistetaan nykyisen omaisuuden toimintavarmuus, jolla voidaan taata nykyisen tasoinen joukkoliikenteen luotettavuus ja turvallisuus. Ei ole kaupungin kannalta tarkoituksenmukaista päästää jo aiemmin tehtyjä investointeja kuten metro- ja juna-asemia, pysäkkejä, ratoja ja muuta infrastruktuuria rapistumaan sellaiseen kuntoon, joka heikentäisi olennaisesti joukkoliikenteen kilpailukykyä ja johtaisi pian suurempiin käyttökustannuksiin ja myöhemmin selvästi suurempiin korjauskustannuksiin.

Laitoksen yhteistyötoimikunta on käsitellyt talousarvion kokouksessaan 21.5.2015.

Suoritemuutokset 2016-2018

Suunnitelmakaudella metroliikenteessä tapahtuu isoja muutoksia. Länsimetron liikenne käynnistyy elokuussa 2016. HKL tulee vastaamaan länsimetron liikennöinnistä. Länsimetron käyttöönotto lisää liikennöinnin linjakilometrejä yli 70 %:lla. Liikennöinnin lisäksi HKL vastaa radan ylläpidosta sekä osallistuu isännöitsijänä uusien metroasemien ylläpitoon.

Raitioliikenteen liikennöinnissä linjastouudistuksen vaikutukset alkavat vuonna 2016 linjan 5 käynnistymisellä. Vuosien 2017 ja 2018 aikana linjastosuunnitelman vaikutukset kasvattavat liikennettä 9-10 % verrattuna vuoteen 2015.

Talousarvion sitovat tavoitteet 2016

Talousarviossa on esitetty HKL:n sitovat toiminnalliset tavoitteet:

- Tilikauden tulos vähintään nolla.
- Raitio- ja metroliikenteen asiakastyytyväisyys vähintään vuoden 2014 tasolla (Raitio 2014: 4,01; Metro 2014: 4,17).

- Raitioliikenteen luotettavuus on 99,85 % (2014: 99,86 %) ja metroliikenteen 99,96 % (2014: 99,93 %).
- Metroasemat ovat siistit ja odottamisolosuhteet raitiovaunupysäkeillä ovat hyvät, tavoite 3,78 (2014: 3,76).

Talousarvion muut tavoitteet

Talousarviossa on esitetty tavoitteet myös henkilöstötuloksen sekä kehittämistuloksen osalta. Henkilöstötulosta mitataan työhyvinvointikyselyn avulla. Mitattavia asioita ovat henkilöstön työtyytyväisyys ja johtamisen arvosana.

Kehittämistavoitteita talousarviossa on listattu yhteensä 16 kappaletta. Niistä tärkeimmät liittyvät länsimetron käynnistymiseen, raitioliikenteen linjastosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseen, kaupungin strategiaohjelman mukaisen ratikkaprojektin valmisteluun osallistumiseen, raitiovaunu- ja metrojunahankintojen etenemiseen sekä raitiovaunuliikenteen nopeuttamiseen yhteistyössä KSV:n ja HSL:n kanssa.

Käyttötalous 2016

HKL:n liikevaihto nousee 16,2 % vuoden 2015 tasosta, mikä johtuu pitkälti länsimetron liikenteen alkamisesta elokuussa 2016. HKL-Metroliikenteen osalta länsimetron alkaminen nostaa liikennöintikorvausta sekä HKL-Liikelaitoksen osalta länsimetron infra nostaa infrakorvausta HSL:ltä sekä suoraa tukea kaupungilta. Vastaavasti länsimetron alkaminen näkyy tuloslaskelman eri menoerissä.

HKL:n liikevaihto on 179,8 (2015: 154,7) milj. euroa vuonna 2016. Liikevaihto muodostuu seuraavista eristä:

- HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista raitioliikenteestä 52,3 (2015: 50,2) milj. euroa, metroliikenteestä 33,4 (2015: 25,1) milj. euroa ja Suomenlinnan lauttaliikenteessä 3,6 (2015: 3,6) milj. euroa eli yhteensä 89,3 (2015: 79,0) milj. euroa. Metroliikenteen liikennöintikorvaus sisältää ns. lisäkorvausta 2,2 milj. euroa, jolla on tarkoitus korvata länsimetron käyttöönottoon liittyviä menoja, joita varsinainen liikennöintikorvaus ei kata vielä alkuvuonna 2016. Lisäkorvauksella katetaan metrovarikon laajentamisen kustannuksia sekä lisähenkilöstön palkkaamisesta aiheutuvia kuluja.

- HSL:ltä laskutettavasta infrakorvauksesta 73,9 (2015: 64,9) milj. euroa. Infrakorvaus sisältää metro-, raitio-, juna-, bussi- ja

lauttaliikenteenliikenteen infraomaisuuden pääomakuluja sekä ylläpito- ja hallintokuluja.

- Helsingin kaupungilta saatavasta tuesta 16,6 (2015: 10,8) milj. euroa. Tuella korvataan sellaiset infran kaltaiset menoerät, joita HKL ei voi laskuttaa HSL:ltä HSL:n perussopimuksen mukaan.
- Muista myyntituotoista 0,2 (2015: 0,1) milj. euroa, joka sisältää raitioliikenteen tilausajotuottoja.

Valmistusta omaan käyttöön on 5,7 (2015: 5,2) milj. euroa, joka sisältää ratojen rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyviä töitä sekä vanhojen raitiovaunujen peruskorjauksia.

Liiketoiminnan muut tuotot, 16,2 (2015: 14,5) milj. euroa, koostuvat pääosin vuokra- ja mainostuloista. Vuonna 2016 tuloissa on mukana 1,6 milj. euroa laskutusta Länsimetro Oy:ltä länsimetron asemien isännöintitöistä.

Aineita ja tarvikkeita on budjetoitu 18,1 (2015: 15,8) milj. euroa. Suurin erä on sähkömaksut 10,6 (2015: 8,8) milj. euroa.

Ulkopuolisten palvelujen ostoihin on budjetoitu 36,9 (2015: 33,4) milj. euroa. Suurimmat yksittäiset menoerät ovat vartiointi 5,3 (2015: 4,3) milj. euroa, liikennevälineiden korjaukset ja huollot 4,3 (2015: 4,2) milj. euroa, Suomenlinnan lauttaliikenteen korvaus 4,1 (2015: 4,1) milj. euroa, koneiden korjaukset 3,6 (2015: 3,5) milj. euroa, asiantuntijapalvelut 3,5 (2015: 3,0) milj. euroa, ratojen korjaukset ja huollot 3,3 (2015: 3,3) milj. euroa, rakennusten siivoukset 2,3 (2015: 2,0) milj. euroa, rakennusten ulkopuhdistukset 2,0 (2015: 1,7) milj. euroa ja rakennusten korjaukset 1,6 (2015: 1,8) milj. euroa.

Palkkojen ja palkkioiden arvioidaan olevan 46,4 (2015: 42,3) milj. euroa. Henkilösivukulut ovat yhteensä 15,4 (2015: 14,1) milj. euroa. HKL:n henkilömäärä on 1155 henkilöä vuonna 2016. Henkilömäärä nousee 78 henkilöllä vuodesta 2015.

Talousarviovuonna poistot ovat 41,2 (2015: 35,9) milj. euroa. Poistotasoa nostaa erityisesti uusien metrovaunujen käyttöönotto länsimetron liikennettä varten. Poistotasoa nostavat myös metroasemien ja raitioratojen peruskorjaukset sekä uusien raitiovaunujen poistot.

Liiketoiminnan muissa kuluissa suurin erä on vuokrat ja vastikkeet. HKL:n Länsimetro Oy:lle maksamat hoito- ja rahoitusvastikkeet nostavat vastikemenoja 7,2 milj. eurolla.

Liikeylijäämä on 28,4 (2015: 24,6) milj. euroa. Liikeylijäämä parantaa se, että korkokulut nousevat 4,2 milj. eurolla vuodesta 2015, ja korkokulut korvataan liikevaihtoon kuuluvilla liikennöinti- ja infrakorvauksilla sekä kaupungin tuella. Korkokulut tulevat tuloslaskelmakaavassa kuitenkin liikeylijäämän jälkeen. Jos korkokulujen nousua vastaava tulovaikutus liikeylijäämään oikaistaan pois, niin vuoden 2016 liikeylijäämä on 24,2 milj. euroa.

Lainojen korkokulut ovat 5,9 (2015: 4,1) milj. euroa vuonna 2016. Metroliikenteen kalustohankintoihin korkokuluja kohdistuu 0,6 milj. euroa ja raitioliikenteen kalustohankintoihin 1,1 milj. euroa. Infrainvestointien ja tuotantorakennuksiin liittyvien investointien rahoittamiseen nostettavien lainojen korkovaikutus on 4,2 milj. euroa.

HKL maksama tuottotavoite pääomalle A on 9 % eli 8,4 milj. euroa vuodessa. Lisäksi HKL palauttaa Helsingin kaupungille HSL:ltä laskutetut infraomaisuuden korkotuotot 14,0 milj. euroa. Vastaavat korkotuotot ovat tulona HSL:ltä HKL:n liikevaihdossa.

Investointivarauksien lisäyksiä on budjetoitu 3,2 (2015: 3,0) milj. euroa ja poistoerojen vähennyksiä 3,1 (2015: 2,5) milj. euroa.

Käyttötalous 2017-2018

Taloussuunnitelmavuodet 2017-2018 on suunniteltu vuoden 2016 rahanarvoon.

Vuonna 2017 menoja nostaa länsimetron käyttöönotto elokuussa 2016. Länsimetro vaikuttaa HKL:n menoihin ja tuloihin koko vuoden 2017. Poistot nousevat 7,2 milj. eurolla ja lainojen korot sekä infrakorko yhteensä 7,1 milj. eurolla vuodesta 2016. Liiketoiminnan muissa kuluissa Länsimetro Oy:lle maksettavat vastikkeet nostavat menoja 7,7 milj. euroa.

Vuonna 2017 aineet ja tarvike- sekä palveluostot lisääntyvät 6,4 milj. euroa, koska HKL vastaa länsimetron isännöinnistä ja länsimetron hoitokuluja kiertää HKL:n kautta. HKL laskuttaa hoitokulut Länsimetro Oy:ltä liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Vuonna 2018 menojen kasvu on maltillisempaa. Nousua edellisen vuoden tasosta on poistoissa ja lainojen korkokuluissa.

Vuosien 2017 ja 2018 menojen noususta liikennöintimenojen osuus tullaan kattamaan HSL:n liikennöintikorvaustuloilla.
Infrakulujen noususta ylläpitokulujen osuus kokonaisuudessaan sekä

pääomakuluista puolet tullaan kattamaan HSL:n infrakorvauksella. Toinen puoli infran pääomakuluista katetaan kaupungin suoralla tuella.

Investointisuunnitelma 2016-2025

Liikennelaitoksen investointisuunnitelma kattaa vuodet 2016-2025. Investointien yhteissumma on 1 500,2 milj. euroa.

Vuosien 2016-2025 suurin yksittäinen investointihanke on automaattimetro, johon sisältyy uusien metrovaunujen hankinnat sekä automatisoinnin asennukset metrovaunuihin ja metroinfran automatisointi yhteensä 350,4 milj. euroa. Uusien metrovaunujen osuus on 193,1 milj. euroa.

Muita suuria yksittäisiä hankkeita ovat Raide-Jokeri 216,6 milj. euroa ja Laajasalon raitioratakokonaisuus sisältäen raitiotiesillat 167,2 milj. euroa. Raide-Jokeria varten hankittavaan uuteen raitiovaunukalustoon on varattu 98,8 milj. euroa sekä Raide-Jokerin rataan ja varikkoon yhteensä 117,8 milj. euroa; rata- ja varikkovaraus sisältää vain Helsingin kaupungin osuuden.

Vuoden 2016 suurin yksittäinen investointihanke on uudet metrovaunut 70,0 milj. euroa. Muita suuria hankkeita ovat uudet raitiovaunut, Hakaniemen ja Myllypuron metroasemien peruskorjaukset sekä raitioratojen peruskorjaukset ja Keski-Pasilan keskustakorttelin kehittämisinvestointi.

Rahoitus 2016-2018

HKL nostaa uutta lainaa 386,5 milj. euroa vuosina 2016-2018. Tästä lainamäärästä kohdistuu infrainvestointien sekä varikoiden laajennuksien ja peruskorjauksien rahoittamiseen 181,0 milj. euroa. Uusien metrovaunujen rahoittamiseen tarvitaan lainarahoitusta 117,5 milj. euroa ja uusien raitiovaunujen 88,0 milj. euroa.

Omavaraisuusaste on 48,3 % vuonna 2016, 44,0 % vuonna 2017 ja 40,2 % vuonna 2018.

Vaikutus kaupungin talouteen 2016-2018

HKL:n vaikutus kaupungin talousarvioon tulee kolmen erän kautta: peruspääoman tuotto, HSL:n infrakoron palautus ja kaupungin suora tuki HKL:lle. HKL:n nettovaikutus kaupungin talouteen on 5,9 milj. euroa vuonna 2016, 4,1 milj. euroa vuonna 2017 ja 0,5 milj. euroa vuonna 2018.

Kaupunki maksaa HKL:lle suoraa tukea 16,6 milj. euroa vuonna 2016, 22,5 milj. euroa vuonna 2017 ja 26,4 milj. euroa vuonna 2018.

HKL tarvitsee kaupungin suoraa tukea, koska HKL:llä on inframenoja, joita HKL ei voi laskuttaa HSL:ltä tai muilta tahoilta. HSL:n ja kaupunkien välisessä infrasopimuksessa on määritelty, että infran pääomakuluista kaupungit voivat laskuttaa puolet HSL:ltä. Toinen puolisko infran pääomakuluista jää suoraan kaupunkien maksettavaksi; Helsingin osalta HKL laskuttaa infraomaisuuden poistoista 50 % kaupungilta ja infraomaisuuden hankintaan kohdistetut todelliset korkokulut 100 %:sti, koska HKL palauttaa HSL:ltä laskutettavan laskennallisen infrakoron täysimääräisesti kaupungille. Lisäksi HSL:n infrasopimuksessa on rajattu pois tiettyjä infratoimintoja kuten liityntäpysäköinti, bussipysäkit ja polkupyöräinfra. Kaupungin tukeen sisältyy myös infran luonteisia eriä kuten bussiliikenteen valmiusmaksut ja Suomenlinnan tavaraliikennekorvaus, joihin HKL ei saa erillistä korvausta muualta.

Suunnitelmakaudella kaupungin suoraa tukea nostavat erityisesti ne länsimetron inframenot, jotka kohdistuvat suoraan kaupungin maksettavaksi. Suoraan kaupungin maksettavaksi länsimetron inframenoista tulee 4,3 milj. euroa vuonna 2016, 8,5 milj. euroa vuonna 2017 ja 10,7 milj. euroa vuonna 2018.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL Talousarvio- taloussuunnitelmaesitysluonnos 2016-2018_27.5.2015.pdf
2 HKL_kaupungin talousarviokirjaan tuleva perusteluteksti TAE 2016_27.5.2015